IVA GRKOVIĆ... [et al.]. KULTURA U POKRETU: 20 GODINA BIBLIOBUSNE SLUŽBE VUKOVARSKO-SRIJEMSKE ŽUPANIJE. VINKOVCI: GRADSKA KNJIŽNICA I ČITAONICA VINKOVCI, 2026.

BROJ BIBLIOGRAFSKE JEDINICE

579

Marijana Špoljarić Kizivat
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
mspoljaric@gskos.hr

Monografija **„Kultura u pokretu: 20 godina Bibliobusne službe Vukovarsko-srijemske županije“**, objavljena u izdanju Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci u povodu dvadesete obljetnice djelovanja Bibliobusne službe, vrijedan je prilog hrvatskom knjižničarstvu.

Već same recenzije na početku knjige govore dovoljno snažno o njezinu značaju. Recenzije potpisuju dvije kolegice koje su cijeli svoj radni vijek vezale uz pokretne knjižnice i koje, iz neposrednog stručnog iskustva, najbolje poznaju njihovu ulogu i značenje u lokalnim zajednicama, knjižničarske savjetnice Ljiljana Črnjar i Ljiljana Vugrinec.

Kroz proteklih dvadeset godina od „Knjige na Vašem pragu“, do „Kulture u pokretu“, vinkovačka Bibliobusna služba izrasla je u prepoznatljivu, redovitu i održivu javnu knjižničnu uslugu.

Monografija na početku podsjeća na povijesne začetke ideje pokretne knjižnice, od 1950-ih godina kada se mogu pratiti nastojanja da se knjižnična usluga proširi izvan prostora matične knjižnice, dok se 1970-ih godina pokretne knjižnice prepoznaju kao „pokretači kulturnih i obrazovnih procesa“ (Mesinger, 1976.). Ta je sintagma dokaz kako pokretna knjižnica nikada nije bila samo posudba knjiga, već je od samih početaka širila kulturnu i obrazovnu dostupnost. Vinkovački primjer upravo zbog toga predstavlja vrijedan primjer dobre prakse. Ideja pokretne knjižnice razvijala se sustavno i planski, a današnja je služba rezultat ranijih iskustava, analiza, planiranja, javnog zagovaranja i postupnog stvaranja stručnih, materijalnih i financijskih preduvjeta. Uspješna bibliobusna služba ne staje samo nabavom vozila. Osnivanje bibliobusne službe omogućava brzo i učinkovito širenje knjižnične mreže, uz znatno niže troškove u odnosu na ostale organizacijske oblike knjižnice. Važan je element spremnost lokalnih vlasti da se aktivno uključe u razvoj i održivost knjižnične mreže.

U radu službe posebno se ističe što je djelovanje bibliobusa u nekim sredinama pridonijelo i kasnijem razvoju stacionarne knjižnične mreže, odnosno osnivanju općinskih knjižnica i knjižničnih ogranaka, ali i istodobnom djelovanju stacionarne knjižnice i bibliobusa u udaljenijim naseljima. Time se potvrđuje da se pokretna knjižnica i stacionarna knjižnica mogu međusobno nadopunjavati i razvijati u skladu s potrebama stanovništva.

Rad na terenu se ne idealizira. Naprotiv, jedan od njezinih važnih doprinosa jest što pokazuje koliko je održavanje takve službe složen posao. Terenski rad donosi brojne logističke izazove, od prometnih i vremenskih uvjeta do održavanja vozila, organizacije rasporeda, dostupnosti pojedinih stajališta i osiguravanja stabilnog financiranja. Posebno su značajna upozorenja na povremena povlačenja pojedinih jedinica lokalne samouprave iz sustava sufinanciranja usluge.

Vrijednost knjige dodatno povećavaju prilozi koji dokumentiraju razvoj službe, njezine aktivnosti i suradnju s različitim partnerima, koji mogu biti i izvor ideja drugim knjižnicama u radu pokretne knjižnice. Pokazuju koliko je za uspjeh važna suradnja s osnivačem, jedinicama lokalne samouprave, školama, vrtićima, drugim ustanovama, kulturnim organizacijama, i naravno, s korisnicima.

Monografija daje kratak povijesni prikaz, osnivanje, razvoj djelatnosti, prikaz brojčanih pokazatelja kroz 20 godina djelovanja, prikaz programskih aktivnosti s posebnim naglaskom na inovativni projekt virtualna stvarnost u bibliobusu, do nabave novoga vozila i djelatnika koji su svoje ideje i rad utkali u Bibliobusnu službu, i koji su istodobno svestrani knjižničari, organizatori, edukatori i dobri poznavatelji lokalne zajednice.

Monografija je svakako poticaj za promišljanje. Za osječku bibliobusnu službu koja je nakon višegodišnje stanke u ponovnome osnivanju, vinkovačko iskustvo pretočeno u ovu monografiju, posebno je korisno, sagledavajući vinkovačku stabilnu i redovitu uslugu, dobro poznavanje lokalnih potreba, suradnju, prilagodljivost, programske sadržaje i dugoročno osiguravanje stručnih i financijskih uvjeta. Otvara se pitanje kako pokretnu knjižnicu razvijati od službe koja donosi knjižničnu građu prema širem modelu lokalnog kulturnog i obrazovnog središta. Ona može biti primjer dobre prakse i poticaj drugima za usporedbu vlastitih modela poslovanja.

Bibliobusna je služba živa, putujuća knjižnica, mjesto susreta, učenja, kulture, i upravo na takvim temeljima treba graditi i razvijati pokretne knjižnice sada i u budućnosti, a što vinkovačka služba potvrđuje svojim dvadesetogodišnjim radom.